

RETORIKOS IR FILOSOFIJOS PROFESORIUS

ŽYGIMANTAS
LIAUKSMINAS

A R S
ET
P R A X I S
M V S I C A
IN

Viam Studioſæ Iuventutis
In Collegiis Societatis

I E S V.

Permiſſu Superiorum
propolita.

VILNÆ

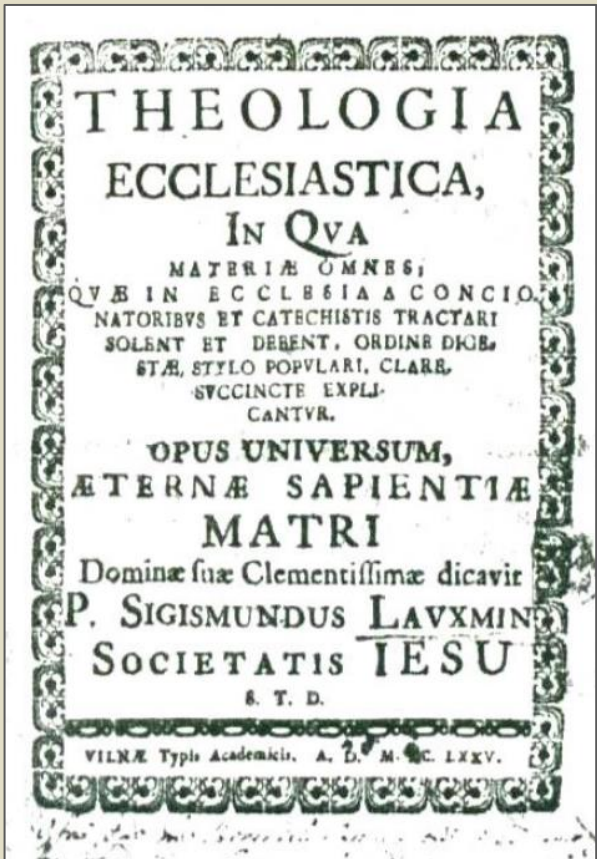
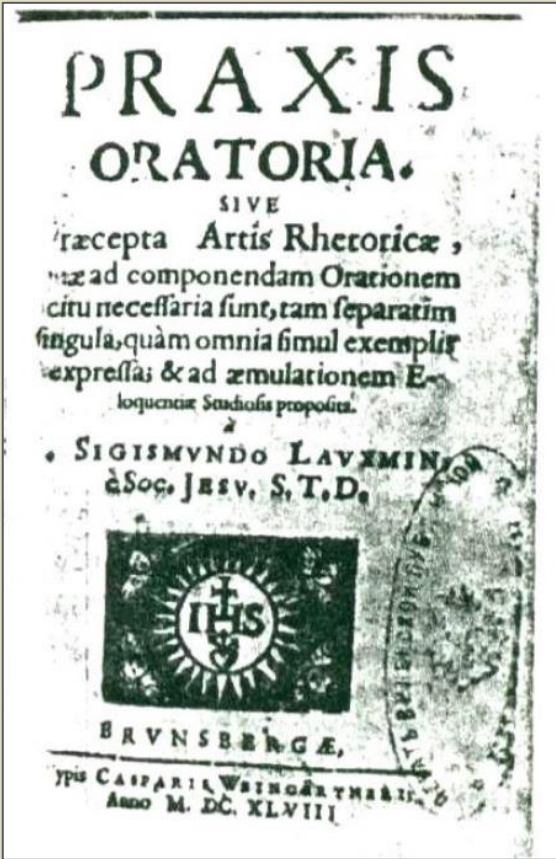
Reimpreſſa
Typis Academicis

Anno Domini 1691.

N Y Z I
 rentissima
 M
 Finii 20 Junii
 in Sablatho a prondij Seb. P. S.
 gismundo Lavximi S. O. B. S.

Ž. Liauksmino autografas

Ž. Liauksmino knygu tituliniai lapai

GYVENIMO BRUOŽAI

Kražių kolegijos istorija yra išsaugojusi daug garbingų vardų, tarp kurių žymią vietą užima **Žygimantas Liauksminas** – retorikos, filosofijos ir teologijos profesorius, Vilniaus universiteto vicerektorius – (1655–1657), Kražių kolegijos rektorius (1661–1665), Lietuvos jėzuitų provincijos viceprovinciolas, žymus mokslininkas, spalvinga asmenybė.

Žygimantas Liauksminas gimė 1596 metais lapkričio 5 dieną bajorų šeimoje (jų šeimos herbas: mėlyname skyde balta pasaga, virš jos – auksinės spalvos kryžius, kiti du – prie pasagos galų. Viršutinėje herbo dalyje virš šalmo – strėlės pervertas vanago sparnas), Žemaitijoje. Turbūt todėl, prie jo pavardės kartais, pridėdama lotynizuota pravardė „Samogita“ (Žemaitis). Ž. Liauksmino gimimo datos nerandama nė viename jį liečiančiame dokumente. Išlikusiuose dviejuose nekrologuose rašoma, kad jis mirė 1670 metais, būdamas 74 metų. Tokiu atveju gimimo data laikytini 1596 – ieji metai, šiuos metus ir nurodo daugelis tyrinėtojų ir biografų. Taip pat nėra žinoma ir tiksliai Ž. Liauksmino gimimo vieta.

Pradinius mokslus Ž. Liauksminas, matyt, ėjo vienoje iš parapijinių mokyklų, kurių XVII a. Žemaitijoje buvo net keliolika, bet tiksliai kurioje – taip pat dar nėra nustatyta.

Tuo metu Vilniaus akademijoje, šalia filosofijos ir teologijos fakultetų, veikė ir kolegija, kurioje buvo išeinamas vidurinis mokslas. Kolegijoje mokytasi paprastai 5 ar 6 metus. Ž. Liauksminas 1616–1618 metais mokėsis poetikos klasėje į Vilnių, manoma, kad atvyko anksčiau, jau mokėdamas skaityti, rašyti ir skaičiuoti, nes to buvo reikalaujama iš stojančiųjų į kolegiją. 1616 m. liepos 31d. Ž. Liauksminas įstojo į jėzuitų ordiną Vilniuje. Viename iš nekrologų pažymėta, kad „... devyniolikos metų (eidamas dvidešimtuosius) įstojo į draugiją 1616 išganymo metais, davęs keturis įžadus“. Taigi, Ž. Liauksminas ordino nariu išbuvo 56 – erius metus.

Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos rankraščių skyriuje saugoma Vilniaus akademijos studentų ir Jėzuitų kolegijų moksleivių egzaminų registracijos knyga liudija, kad tretįjį įžadą Ž. Liauksminas davė Vilniuje, be to, gana vėlai, praėjus net penkiolikai metų nuo pirmojo ir antrojo. Tada Laurynas Bastilijus padarė knygoje apie tai atitinkamą įrašą, pateikiantį kurių ne kurių „tėvo tarcijono „Ž. Liauksmino būdo ypatybių: „...Tėvas Žygimantas Liauksminas buvo rimtai pradėjęs domėtis savo dvasine pažanga (...), kai kurias netobulas ir juokingas savo būdo ypatybes ne visiškai sutramdė, bet gerokai jas apmalšino: šiaip jis linkęs prie iškalbingumo, prie kantrybės ir kitų aukštųjų dorybių (...), pokalbiuose jis rodėsi malonus. Jį dažnai galėjai matyti su tėvu Olševskiu leidžiantį laiką (...), linkęs juokauti net iki apalpimo, kartais laikydavosi savo sprendimo ir trokšdavo nugalėti, tačiau mokėdavo išklaudyti, priimdavo įspėjimus

ir pakęsdavo sudraudimą“. Būtent nuo tada Ž. Liauksminą, kaip pilnateisį ordino narį, rankraštinuose dokumentuose pradėta vadinti tėvu (Patre).

1618–1619 metais Ž. Liauksminas Polocko kolegijoje klausė retorikos, kurią skaitė. Žymus pedagogas ir helenistas Valentas iš Kolno, turėjęs savo mokiniui didelės įtakos tuo metu, kai formavosi jo retoriniai bei filosofiniai polinkiai.

Dvidešimt trejų metų jis įstojo į Vilniaus akademiją, kur trejus metus (iki 1622 metų) studijavo filosofiją. Tuo metu labai domėjosi ir filologija, gerai išmoko klasikinių – graikų ir lotynų – kalbų, šiomis kalbomis rašė laikraščius, tačiau nė vienas jų neišliko.

Baigęs filosofijos fakultetą, Ž. Liauksminas 1622–1625 metais atliko Jėzuitų mokyklose trimetę pedagoginę praktiką, eidamas sintaksės, poetikos ir retorikos mokytojo pareigas. Po praktikos grįžo į Vilniaus akademiją ir čia 1625–1629 metais mokėsi teologijos fakultete, studijuodamas apologetinę, pozityviąją ir scholastinę teologiją, asketiką, hebrajų kalbą bei iškalbos teoriją, kurią skaitė M. K. Sarbievijus.

Bažnytinės teisės studijomis užbaigęs akademijos mokymo kursą, Ž. Liauksminas pradėjo dėstyti ordino klierikams retoriką pedagoginėse seminarijose, iš pradžių Polocke (1629–1631), o 1631–1635 metais – Nesvyžiuje.

Ordino generolo Mucijaus Viteleckaus dekretu, išleistu Romoje 1635 metais liepos 14 d. Ž. Liauksminas buvo įpareigotas priimti ketvirtąjį jėzuitų įžadą. Tų pat metų rudenį iš Nesvyžiaus jis pakviečiamas profesoriumi į Vilniaus akademiją, kur skaitė filosofijos ir retorikos kursą. 1638 metais už Aristotelio fizikos aiškinimus Ž. Liauksminui buvo suteiktas laisvųjų menų ir filosofijos magistro laipsnis – aukščiausias filosofijos mokslinis titulas 1642 m. vasario 27 d. Vilniuje jam buvo suteiktas teologijos daktaro laipsnis. 1638 metais Ž. Liauksminas perėjo profesoriauti į akademijos teologijos fakultetą.

Prasidėjus Žečpospolitos karui su Rusijos valstybe Ž. Liauksminas nuo 1655 metų ėjo įvairiose mokymo įstaigose administratoriaus ir pedagogo pareigas.

1655 metais beveik visas Vilniaus miestas buvo nuniokotas ir išplėštas, daugelis pastatų, jų tarpe ir kolegijos patalpos, paverstos griuvėsiais. Šiuo sunkiu metu (1656 m.) Ž. Liauksminas paskiriamas Vilniaus akademijos vicerektoriumi. Šias pareigas jis ėjo iki 1657 metų. Ž. Liauksmino vicerektoriavimo laikotarpiu rektoriaus vakausija Vilniaus akademijoje nebuvo užimta. Kodėl jo nerekomendavo į rektoriaus postą – nežinoma. Faktiškai ant jo pečių tada gulė visi rektoriaus rūpesčiai.

1661 metais Ž. Liauksminas paskiriamas Kražių kolegijos pamokslininku. Tų pat metų gruodžio 3 d. iš ordino generolo Romoje jis gavo Kražių kolegijos rektoriaus diplomą ir čia ėmė dėstyti poetiką bei retoriką. Pastarąją discipliną įvairiose kolegijose dėstė septynerius metus.

1665 metais Ž. Liauksminas grįžo į Vilniaus akademiją ir iki mirties čia ėjo pakanclerio pareigas, be to, dėstė graikų kalbą, buvo akademijos pamokslininkas.

Kaip mokslininkas, Ž. Liauksminas garsėjo didele erudicija ir plačiais polėkais. Tai – vienas pirmųjų Vilniaus akademijos profesorių lietuvių.

Paskutiniuosius penkerius gyvenimo metus, sugrįžęs iš Kražių, Ž. Liauksminas praleido Vilniuje. Spėjama, kad tuo metu – beje, sunkiai sirgdamas, jis gyveno vadinamuose įžadų namuose, kur paprastai leido dienas keliasdešimt jėzuitų kunigų ir eilinių brolių. Šis pastatas, prisišliejęs prie šv. Kazimiero bažnyčios, tebestovi ir dabar.

Paralyžiaus ištiktas, Ž. Liauksminas mirė 1670 m. rugsėjo 11 dieną, sulaukęs 74 metų amžiaus. Palaidotas Vilniuje, jo kapo vieta nežinoma.

_____ ASMENYBĖ. MOKSLINĖ VEIKLA _____

Ž. Liauksminas, to meto požiūriu, buvo visapusiškai išsilavinęs žmogus. Jis gilinosi į filosofijos, teologijos, filologijos, retorikos, muzikos mokslus, garsėjo kaip geras pamokslininkas, oratorius ir sumanus administratorius. Abiejuose jau minėtuose nekrologuose jis apibūdinamas kaip asmenybė, pasižyminti paprastumu, santūrumu ne tik asmeniniame, bet ir viešame gyvenime: „... pasižymėjo jis, greta didžiausio mokyto, ypatingu kuklumu bei mandagumu, dėl kurio (...) per visa savo gyvenimą (...) buvo visų mylimas. Todėl lietuviai, darydami aliuziją į jo pavardę, paprastai jį vadindavo „Linksmuoju tėvu“.

Ž. Liauksminas parašė ir išleido nemaža retorinių, teologinių ir filologinių veikalų. Dauguma jų buvo ne kartą išleista pakartotinai. Plačiai paplito „Praxis oratoria sive praecepta artis rhetorioae“ (Iškalbos praktika arba retorikos meno taisyklės), veikalas, išgarsinęs autorių visoje Europoje. Pirmą kartą jis buvo išleistas Fraunsberge (čia 1589–1773 m. veikė jėzuitų spaustuvė) 1648 metais. Tai Ž. Liauksmino Plocke spaudai parengtos retorikos paskaitos, kurias jis skaitė Nesvyžiuje. Deja, neišliko nė vieno šio leidinio egzemplioriaus. Spėjama, kad „Praxis oratoria“ buvo išleista ir Vilniuje. Šis veikalas buvo labai vertinamas retorikos specialistų – tiek katalikų, tiek ir protestantų, todėl net keliolika kartų buvo išleistas užsienyje: Frankfurte prie Maino, Kiolne, Prahoje, Vienoje, kitur.

Šiuo veikalu Ž. Liauksminas, M. K. Sarbievijaus mokinys, pasireiškė kaip pažangiųjų retorikos principų gynėjas. Jis sukūrė naują originalų iškalbos mokymo metodą, atsiliepiantį tikrajai iškalbos prigimčiai. To meto Europoje, įsigalint visose meno šakose, tame tarpe ir literatūroje, barokui, kurios ne kurios šio stiliaus ypatybės, ypač barokinės iškalbos pompastiškumas, dirbtinumas, polinkis į išorinius efektus, į perdėtą formos puošnumą, įsigalėjo ir retorikoje (kaip žodžio menas ji buvo dėstoma Vilniaus akademijoje). Paprastai šie oratorikos atributai tarnavo formos skurdumui

pridengti. Ž. Liauksminas veikalu „Iškalbos praktika“, remdamasis Aristotelio, Cicerono, Kvintiliano tradicijomis, gynė humanistinės retorikos principus, kovojo prieš „sugadintą“ barokinę iškalbą. Savo mintis jis grindžia pavyzdžiais iš Demosteno, Cicerono ir Vergilijaus raštų, be to, propaguodamas retorinės kalbos aiškumą, sklandumą, nuoseklumą. Skatindamas oratorius remtis blaiviu mąstymu, logišku minties dėstymu, Ž. Liauksminas veikalo pabaigoje pridėjo skyrelį „Medulaa dialecticae“ (Dialektikos branduolys). Šis priedas – pirmas logikos vadovėlis, parašytas ir išspausdintas Lietuvoje.

Iškalbos vadovėlius tuo metu rašė ir kiti autoriai – K. Kojelavičius, M. Radau, B. Dankvartas, tačiau jų veikalai kur kas mažiau paplito negu Ž. Liauksmino „Praxis oratoria“.

Be retorikos vadovėlio, išgarsinusio Ž. Liauksmino vardą visuose Europos kultūrinio gyvenimo centruose, jis parašė ir išleido keletą knygų, kurios gali atskleisti jo paties – kaip oratoriaus, talentą. 1634 metais Vilniuje lotynų kalba išleistas pagiriamasis žodis Vladislovui IV Vazai. 1635 metais pasirodė Ž. Liauksmino pamokslas apie šv. Kazimierą, o 1653 m. buvo išspausdintas pamokslas, pasakytas per Stanislovo Dzevaltovskio, Kauno stalininko, laidotuves.

Būdamas dvasininkų luomo atstovas, Ž. Liauksminas, aišku, rašė ir religinio turinio knygas. Žinomi du išspausdinti darbai – „Katalikų bažnyčios vaizdas“ (specialiai parengtas – Torunės kongresui) ir „Bažnytinė teologija“ – ši knyga skirta kunigams. Be knygų išliko dviejų teologinių traktatų lotynų kalba rankraščiai – „Apie vienatinį dievą“ ir „Teologinis traktatas apie teisę ir teisingumą“.

Kaip įžymus Lietuvos helenistas Ž. Liauksminas atidavė tam tikrą duoklę ir nuo pat jaunumės pamėgtai graikų kalbai. Tai rodo jo graikų kalbos gramatika „Graikų kalbos pagrindai“, išleista 1665 metais Vilniuje. Tai – pirmas, ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Žečpospolitoje originalus graikų kalbos vadovėlis. A. Jocherio teigimu, šis veikalas savo laiku turėjo labai didelę vertę.

Ž. Liauksminas visą gyvenimą rūpinosi „žemojo luomo“ žmonėmis, jų švietimu, neturtingų studentų gyvenimo sąlygų gerinimu, todėl kaip „garsus Vilniuje ir apylinkėse lietuvių liaudies apaštalas“ jis daug nusipelnė žmonių švietimo srityje. Lietuviškų raštų jis, rodos, nėra palikęs, bet žinoma, kad savo praktinėje veikloje Ž. Liauksminas vartojo lietuvių kalbą. Tai liudija J. Pošakovskis: „... nuolatos sėdėdavo klausykloje, klausydamasis lietuvių žemdirbių išpažinčių, tiek uoliai dirbdamas, kad einančių išpažinčių žmonių skaičius pasiekdavo daug tūkstančių per metus, net jeigu jam trukdydavo ir valdymo pareigos“.

Domėtis lietuvių kalba jėzuitus vertė kova prieš reformacijos šalininkus, prieš jų platinamą lietuvišką tikybinę literatūrą. Todėl jau nuo 1581 metų Vilniaus akademijos bažnyčioje sekmadieniais ir šventadieniais buvo sakomi pamokslai lietuvių kalba, lietuviškai aiškinami religiniai dalykai. 1582 m. dviejose Vilniaus aikštėse lietuviškai pradėta aiškinti katekizmą. 1655 metais Vilniaus akademijos bažnyčioje

buvo net keli jėzuitų pamokslininkai, sakantys pamokslus lietuvių kalba. Vienas iš jų – Ž. Liauksminas.

Plačių kultūrinių interesų žmogus, Ž. Liauksminas reiškėsi ir grožinės literatūros srityje. Deja, nė vienas jo eilėraštis graikų kalba nepasiekė mūsų dienų. Tokio pat likimo susilaukė ir sceniniai kūriniai, kuriuos, kaip ir kiti Vilniaus akademijos profesoriai – G. Šimkevičius, M. K. Sarbievijus, D. Butvila ir t.t. Ž. Liauksminas rašė šio teatro repertuare buvo pjesių ir Lietuvos istorijos tematika.

_____ MUZIKOS BARUOSE _____

Istorijos perspektyvoje svarbiausias ir mums reikšmingiausias Ž. Liauksmino kultūrinės veiklos baras – muzika, pasak jo „...tarp laisvųjų menų kilniausias menas“, kurį jis su atsidėjimu tyrinėjo, propagavo, kurio pasiaukojimai mokė jaunimą.

Ne visi Ž. Liauksmino muzikinės veiklos barai mums vienodai, gerai žinomi. Įvairiuose šaltiniuose randama užuominų, kad jis buvo muzikos teoretikas ir praktikas – chorų organizatorius ir, galbūt, jų dirigentas. Ž. Liauksmino iniciatyva, prie Vilniaus akademijos buvo įsteigti specialūs kursai, kur jis „...nedvejodamas ėmėsi berniukus mokyti grigalinio giedojimo ...“, kad neturtingieji jaunuoliai, giedodami bažnyčiose, galėtų užsidirbti pinigų mokslui ir sėkmingai užbaigti studijas akademijoje. Ž. Liauksminas jaunuolius mokė giedoti būdamas akademijos pakancleriu, 1665 metais, o po dviejų metų – 1667-aisiais buvo išspausdintas pirmas „Ars et praxis musica“ leidimas. Kaip mokymo priemonė, knyga buvo skirta ne tik jėzuitų kolegijos nariams, bet ir Vilniaus akademijos giedojimo kursų lankytojams. Šis veikalas buvo išleistas nedideliu tiražu, tačiau tai buvo būdinga ir kitoms anuo metu Lietuvoje leistoms knygoms. XVI amžiuje knygos buvo leidžiamos ne didesniu, kaip 500 egzempliorių tiražu, o XVII amžiuje tiražas išaugo net iki 1 ar 2 tūkstančių. Dažnai knygų tiražą nulemdavo lėšos, tam tikslui skiriamas kokio mecenato, nėra žinoma, tačiau viena reikalo pratarmės vieta rodo, kad tais laikais net ir jėzuitams knygų leidybos mecenavimo momentas turėjo nemažos reikšmės: „... kliūtis yra knygų trūkumas (...). Kad tas kliūtis pašalintume, Kražių kolegijoje vieno draugijos nario dosnumas mums suteikė progą. Jis iš savo palikimo mokymo reikalams paskyrė 800 florinų, kurių procentai atiteko mokymo priemonių rengimui ir iš dalies besimokančiųjų knygoms“. „Ars et praxis musica“ puslapiai nenumeruojami skaitmenimis. Pavartojami čia vadinamieji kustodai, t. y. puslapio pabaigoje, parašytas sekančio puslapio teksto pirmasis skiemuo. Šis Ž. Liauksmino veikalas priklauso specifinei muzikos spaudinių kategorijos, poligrafinio atlikimo ypatybėmis ryškiai besiskiriančiai nuo kitos knyginės produkcijos. Šitas vadovėlis, matyt, buvo toks reikalingas jėzuitų kolegijoms ir akademijai, o autoriaus metodiniai nurodymai tokie prieinami, kad 1669 ir 1693 metais

Vilniuje pasirodė sekantys du leidimai. Lietuvos ir Lenkijos bibliotekose yra išlikusių keletą šio, trečiojo, leidimo egzempliorių.

Ilgą laiką buvo manoma, kad „Ars et praxis musica“ – savarankiškas leidinys. Atidžiau ištyrus Vilniaus universiteto Mokslinėje bibliotekoje saugomą egzempliorių, įrištą kartu su tokio pat formato, toje pat Vilniaus akademijos spaustuvėje išspausdintomis knygomis – gradualu ir antifonalu, paaiškėjo, kad šie trys leidiniai iš esmės glaudžiai tarp savęs susiję. Nors abi šios natų knygos anoniminės, tačiau šiuo metu neabejojama, kad jas parengė tas pats autorius – Ž. Liauksminas. Abu vienbalsių giesmių rinkiniai – gradualas ir antifonalas – turėjo dvejopą paskirtį: mokyti skaityti natas ir išmokyti pačių giesmių. Tai grynai praktinio pobūdžio kūriniai. Kartu su „Ars et praxis musica“ jie sudaro savotišką trilogiją, kur muzikos teorijai skirta pirmoji knyga, o muzikos praktikai – antroji ir trečioji.

„Ars et praxis musica“ – ypatingai svarbus reiškinys XVII amžiaus Lietuvos kultūriniame ir muzikiniame gyvenime. Per visą pirmąją lietuviškosios knygos istorijos šimtmetį (nuo 1547 metų, kai pasirodė Martyno Mažvydo „Katekizmas“) Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Prūsų Lietuvoje tebuvo išleista vos keliolika knygų, kurias su tam tikromis išlygomis galima priskirti muzikinei literatūrai, nes jose tepateikiama vienos ar kitos religinės giesmės melodijos natos. Tuo tarpu „Ars et p r a x i s m u s i c a“ – visai kitokio pobūdžio knyga, tai tikra to žodžio prasme muzikos istorijos veikalas, savo įpėdinių Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje susilaukęs, beje, tik XVII amžiuje. Trelogija „Ars et praxis musica“, „Graduale“, „Antiphonale ad Psalmes“ pagrįstai laikoma Lietuvos muzikos teorijos literatūros pradininke, o jos autorius Ž. Liauksminas – pirmuoju lietuvių muzikos teoretiku. Mūsų laikais šis veikalas buvo išleistas 1977 m. Vilniuje, Vagos leidykloje.

Na, o kaip atrodė Ž. Liauksmino rankraščiai? Į šį klausimą gali atsakyti Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos rankraščių skyriuje esantys dviejų Ž. Liauksmino traktatų – „Tractatus de Deo uno“ ir „Tractatus theologicus de jure et justitia“ manuskriptai. Veikalų apimtis – 201 puslapis. Jie baigti rašyti 1693 metais. Traktatai užrašyti šiukščiame gelsvos spalvos 19,5 x 15,5 cm formato popieriuje. Rankraštinės šrifto linijos nepaprastai plonos, spėjama, kad rašyta ne žąsies plunksna, bet kitokia, atrodo, metaline rašymo priemone. Net ir paviršutiniška rankraščio analizė leidžia spręsti, kad Ž. Liauksminas buvo nepaprastai tvarkingas, pastovaus būdo ir pedantiškas žmogus. 201-ojo puslapio pabaigoje yra Ž. Liauksmino parašas ir pastaba, kad traktatai baigti rašyti šeštadienį, birželio 20 d., Brunsberge, kur jis dirbo pedagoginį darbą.

KUR GYVENO Ž. LIAUKSMINAS

Ilgą laiką buvo ieškoma namų, kuriuose gyveno garsus XVII amžiaus lietuvių mokslininkas humanistas – filosofas, filologas, retorikos bei poetikos specialistas, muzikologas ir visuomenės veikėjas Žygimantas Liauksminas (1596–1670), profesoriavęs Vilniaus akademijoje, buvęs jos prorektoriumi ir pakancleriu. Didelė jo gyvenimo dalis buvo susijusi su Vilniumi. Todėl, pasitelkus dokumentinę medžiagą ir istorinius faktus, dabar nustatyta, kuriuose senamiesčio pastatuose gyveno mokslininkas. Tie mūriniai namai išliko iki mūsų dienų.

Ž. Liauksminą mena senovinis trijų aukštų pastatas, esantis K. Giedrio gatvėje (buvusiame Ignoto skersgatvyje). Šį namą prie Totorių vartų 1604 metais nupirko jėzuitų ordinas ir įkūrė Vilniaus naujokyną (noviciatą). Kartu su keliasdešimt kandidatų į jėzuitus 1613–1614 metais vienoje iš pastato celių gyveno ir Ž. Liauksminas.

Vėliau mokslininkas iš Vilniaus trumpam išvykdavo į Romą, Torunę, Kražius, Pinską, Nesvyžius, Polocką, Plocką. Tačiau paskutiniuosius gyvenimo metus praleido Vilniuje, gyveno pastate J. Vito gatvėje, prisišliejusiam prie buvusios Kazimiero bažnyčios (dabar čia Ateizmo muziejaus korpusas – žr. nuotrauką).

1601–1604 metais ordinas netoli centrinės miesto aikštės nupirko tris namus. Juos nugriovus, didokame sklype 1615 metais buvo pastatyta barokinė šv.

Kazimiero bažnyčia ir vadinamieji įžadų (profesų) namai. Juose kartu su kitais Vilniaus akademijos profesoriais gyveno ir Ž. Liauksminas. Tuo metu, kada vykdavo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės seimo arba tribunolo sesijos, čia taip pat apsistodavo deputatai didikai, o neretai – ir į Vilnių atvykstantys Žečpospolitos vadovai. Pirmajame pastato aukšte iki šių dienų išliko reprezentacinės salės meninės puošybos elementai – freskos, gipsatūros.

Rengiamės deramai pažymėti įžymią datą – Vilniaus universiteto įkūrimo 400-ąsias metines. Šia proga reikėtų memorialinėmis lentomis papuošti pastatus, vienaip ar kitaip susijusius su garsiais Vilniaus akademijos universiteto mokslo vyrais. Vertėtų dėmesį atkreipti ir į vieną iš minėtų pastatų, kuriame gyveno vienas pirmųjų akademijos profesorių Žygimantas Liauksminas, padaręs didelę įtaką Lietuvos dvasinės kultūros raidai.

Vytautas ŠARŪNAS, Vilnius

Švyturys. – 1975, Nr. 14, p. 18: iliustr.

PANAUDOTA LITERATŪRA:

1. Ars et praxis musica / Red. Komis.: E. Balsys ir kt. – V.: Vaga, 1977. – 103 p.
2. Jurkėnas V. Ž. Liauksmino autografas // Švyturys. – 1975. – Nr.7., P. 30: iliustr.
3. Šarūnas V. Kur gyveno Ž. Liauksminas // Švyturys. – 1975. Nr.14., P-18: iliustr.
4. Ulčinaitė E. Žygimantas Liauksminas – Linksmasis Tėvas // Katalikų pasaulis. – 1994. – Nr.7., P. 34–35: iliustr.
5. Ulčinaitė E. Žygimantas Liauksminas: retorika ir estetika // Metai. – 1991. – Nr. – 7. – P.104–107

PAPILDOMA LITERATŪRA:

1. Grauduale: Advento giesmės // Trilupaitienė J. Jėzuitų muzikinė veikla Lietuvoje. – V., 1995.,P. 198–199.
2. Jurginis J., Lukšaitė I. Lietuvos kultūros istorijos bruožai (feodalizmo epocha).–P.V., 1981., P. 263–267.
3. Jurkštas V. Iš mūsų muzikos istorijos// Naujos knygos. – 1977., Nr.10., P. 31.
4. Lietuvos mokyklos ir pedagoginės minties istorijos bruožai: (Ligi didž. Spalio soc. revoliucijos). – V., 1983., P. 76–77.
5. Petrauskienė I. Vilniaus akademijos spaustuvė 1575–1773., V., 1976., P. 65–67, 103–104 ir kt.
6. Trilupaitienė J. Jėzuitų muzikinė veikla Lietuvoje. – V. 1995., P. 55–57.
7. Ulčinaitė E. Linksmasis Tėvas // Šeima. – 1990., Nr.4., P. 26.
8. Vėbra R. Šimtas istorijos mįslių. – K., 1993., P. 209.
9. Vilniaus universiteto istorija. 1579 –1803. – V., 1976., P. 90–92 ir kt.